

kad tame nagrinėjime pasitaiko ir netikslumų. Iš jų vieną kitą čia paminėsiu.

Analizuodamas prūsų morfemų grafologiją, autorius ne vienur vartoja žodį „arba“ (= angl. *or*) ten, kur turėtų būti žodis „taisytina“ resp. „skaitytina“, pvz.: *mukĩnsn-* yra ne arba *-kin-* (p. 12), o taisytina į *-kin-*; *crxtiā-nisk-* yra ne arba *crix-* (p. 19), o taisytina į *crix-*; *teikūsna* yra ne arba *-an* (p. 40), o skaitytina *-an*; *madlīt* yra ne arba *-li-* (p. 27), o skaitytina *-li-* (Endzelīns SPV, p. 206).

Pr. *pickūl-* (formoje *pickūls!*) yra ne arba *pickul-* (p. 13), o visiškai taisyklingas parašymas (žr. Endzelīns SPV, p. 31). Pr. *peckau* (p. 40) iš viso nėra, o tik *pecku* ir *peckan*. Prie *stess-* ~ *steis-* ir pan. rašyti pažymą N (= neutrum, p. 22–23) nėra tikslu (plg. Endzelīns SPV p. 254). Pr. *arrien* (acc. sg.) yra ne neutrum (p. 115), o femininum (žr. Prūsų kalbos paminklai, t. 2, p. 275). Kad (acc. sg.) *garrin* (III kat., o ne *garian* E!) yra neutrum (p. 115), negalima įrodyti. Reikėjo rašyti ne *waitiantis* (p. 123), o *waitiaintins*. Pr. *buwinanti* taisytinai ne į *buwinaiti* (p. 122), o į *buwinayti* (Endzelīns SPV, p. 155). Pr. *māim* yra ne 1X (p. 23), o 2X. Alternaciniam modeliui 007 i(2) ~ i (3) nuoroda (p. 15) į 029 yra klaidinga.

Nepaisant visų tų (ir kitų) netikslumėlių, Toshikazu Inoue darbas „A Graphology of Old Prussian Enchiridion“ šiaip jau yra tikrai vertingas prūsų fonetikos (fonologijos) bei morfologijos studijoms. Reikia pasidžiaugti, kad šis japonų kalbininkas paskelbė ir daugiau prūsininių tyrinėjimų⁴, kurie neabejotinai verti baltistų dėmesio. Džiugu ir tai, kad, be gerai mums pažįstamo Ikuo Murata, dabar turime

⁴ Inoue T. A Comparison of the Parallel Texts of Three Old Prussian Catechisms (I, II, III). Parts 1, 2. — The Kobe City Univ. Journal, vol. 31, N 3, p. 75–94; N 5, p. 49–66; idem. A Characteristic of the Old Prussian Vocabulary. — The Kobe City Univ. Journal, vol. 31, N 2, p. 1–15; idem. Old Prussian “Parallel Text” in Comparison with Vilentas’ Enchiridion. — The Kobe City Univ. Journal, vol. 32, N 2, p. 69–90.

ir kitą „Tekančios Saulės“ šalies baltistą. Tikime, kad jis ir toliau sėkmingai tyrinės prūsų bei kitas baltų kalbas.

V. Mažiulis

Kabelka. J. Baltų filologijos įvadas. — V.: Mokslas, 1982. — 147 p.

Pirmasis baltų filologijos įvadas pasirodė 1922 m. Tai buvo litografiškai išleistas Latvijos universiteto profesoriaus Pėterio Šmito paskaitų konspektas „Lekciju konspekts ievads baltu filoloģijā“ — 31 puslapio knygelė.

K. Būga šios knygelės pasirodymo proga rašė: „Šmidtas rašo aisčių filologijai įvadą pirmasis ir, reikia pasakyti, gana vykusiai. Vieškeliu bepiga važinėti! Bet Šmidtui tenka pirmajam praskinti skynimą ir nukloti vieškelį“ (Rinktiniai raštai. — V., 1961, t. 3, p. 661).

J. Kabelkai lygiai po šešiasdešimties metų baltų filologijos įvadą, žinoma, jau buvo tam tikru atžvilgiu lengviau rašyti negu P. Šmitui: mat jam nereikėjo „pirmajam praskinti skynimą“. K. Būga paskelbė puikią studiją „Lietuvių tauta ir kalba bei jos artimieji giminaičiai“ (Ten pat, p. 85–282). 1936 m. P. Šmitas išleido jau antrą savo įvadą „Ievads baltu filoloģijā“ (Rīga, 1936). 1945 m. buvo išleistas ir didžiojo baltų kalbų tyrinėtojo Janio Endzelyno „Ievads baltu filoloģijā“ (Rīga, 1945). Tačiau kartais ir „nuklotu vieškeliu“ nelengva važinėti, nes baltų filologija per pastaruosius dešimtmečius labai paūgėjo, ypač smarkiai ji ūgtelėjo tarybinėse Pabaltijo respublikose. Dabar jau, galima sakyti, su kaupu išsipildė K. Būgos lūkesčiai, jog „Aisčių filologija tuomet teims klestėti, kai aisčių vaikai, iš kurių šandie gyvi tebėra tiktai lietuviai ir lātviai, sukurs patys dirbti šio mokslo skyriaus dirvoje“ (Ten pat, p. 660). Tačiau taip jau esti, juo mokslas labiau eina į priekį, juo daugiau kaupiama faktinės medžiagos, juo daugiau padaroma atradimų, juo daugiau jame atsiranda ir neaiškių klausimų, ginčytinų problemų. Taigi naujojo „Baltų filologijos įvado“ (pirmojo lietuvių kalba!) rašymas buvo nelengvas darbas, nes

ne viskas, kas nekėlė abejonių P. Šmitui ar J. Endzelynui, šiandien buvo aišku J. Kabelkai, o kiek naujų faktų faktelių, su kuriais latvių mokslininkams neteko susidurti, reikėjo aiškinti, apibendrinti naujojo baltų filologijos įvado autoriui.

Savo struktūra J. Kabelkos darbas nuo savo pirmtakų, ypač J. Endzelyno, ne tiek daug skiriasi. Baltų vardas, baltų priešistorinės gyvenamosios vietos, pirmosios istorijos žinios apie baltų gentis, atskiros baltų gentys bei tautos, baltų kalbų santykiai su kitomis indoeuropiečių kalbomis, baltų ir finougrų kalbų santykiai – tai pagrindiniai knygos skyriai, atitinkantys jau keliasdešimt metų Lietuvos ir Latvijos aukštosiose mokyklose dėstomo baltų filologijos įvado programą. Autorius atsisakė tik tradicinio skyriaus apie žymesnius baltų kalbų (gal reikėtų ir tautosakos bei literatūros) tyrinėtojus, motyvuodamas tuo, kad jų yra palyginti gana daug, be to, apie juos plačiau rašyta kitų autorių. Žinoma, jų atranka

būtų gana sudėtinga, tačiau vadovėlio vartotojui būtų buvę patogiau ir juos turėti vienoje vietoje.

J. Endzelynas, 1945 m. leisdamas savo „Baltų filologijos įvadą“, rašė, jog būtų naudinga, kad naują „Įvadą“ parašytų geras lietuvių ir latvių literatūros ir folkloro žinovas. J. Kabelka savo knygos pratarmėje teigia: „Mačiau, kad tikrai gerą tokį „Įvadą“ galėtų parašyti mažiausia trys autoriai: istorikas, kalbos istorikas ir literatūros istorikas“ (p. 4). Žinoma, tai svajonė. Dabar reikia džiaugtis tuo, ką turime, o turime tikrai puikią knygą ir vargu kas nors iš mūsų ar latvių filologų šiuo metu galėtų parašyti geresnį šios srities darbą.

Labai malonus ir tas faktas, kad pirmąjį „Baltų filologijos įvadą“ lietuvių kalba parašė mūsų filologas, kuriam pačiam šią discipliną dėstė žymiausias mūsų laikų baltistas Janis Endzelynas.

A. Sabaliauskas